

Cauza C-323/23**Cerere de decizie preliminară****Data depunerii:**

25 mai 2023

Instanța de trimitere:

Oberster Gerichtshof (Austria)

Data deciziei de trimitere:

16 mai 2023

Reclamant:

DS

Pârât:

Pensionsversicherungsanstalt

10 Obs 139/22x

REPUBLICA AUSTRIA

OBERSTER GERICHTSHOF (CURTEA SUPREMĂ, AUSTRIA)

În litigiul de muncă și asigurări sociale [omissis] dintre reclamantul D* S* [omissis] în contradictoriu cu pârâtul Pensionsversicherungsanstalt (Oficiul de Pensii), 1021 Viena, [omissis], având ca obiect suplimentul compensatoriu, în recursul introdus de reclamant împotriva hotărârii din 15 septembrie 2022, GZ 10 Rs 22/22m-62, a Oberlandesgericht Wien (Tribunalul Regional Superior din Viena), în calitate de instanță de apel competentă în materia muncii și asigurărilor sociale, prin care s-a confirmat hotărârea din 1 februarie 2022, GZ 25 Cgs 60/20a-56, a Arbeits- und Sozialgerichts Wien (Tribunalul pentru Litigii de Muncă și Securitate Socială din Viena), Oberster Gerichtshof (Curtea Supremă, Austria), judecând recursul, dă următoarea

Ordonanță

A. Adresează Curții de Justiție a Uniunii Europene următoarea întrebare în vederea pronunțării unei decizii preliminare:

Articolul 7 din Directiva 2004/38/CE a Parlamentului European și a Consiliului din 29 aprilie 2004 privind dreptul la liberă circulație și ședere pe teritoriul statelor membre pentru cetățenii Uniunii și membrii familiilor acestora, de modificare a Regulamentului (CEE) nr. 1612/68 și de abrogare a Directivelor 64/221/CEE, 68/360/CEE, 72/194/CEE, 73/148/CEE, 75/34/CEE, 75/35/CEE, 90/364/CEE, 90/365/CEE și 93/96/CEE (denumită în continuare „Directiva 2004/38”), trebuie interpretată în sensul că un cetățean al Uniunii, inactiv din punct de vedere economic, nu are dreptul la prestații de asistență socială în înțelesul Directivei 2004/38, în cazul în care locuiește în statul membru gazdă pe o perioadă mai lungă de trei luni, dar care nu depășește cinci ani, iar dreptul său de ședere este derivat doar din calitatea sa de soț [articolul 2 punctul 2 litera (a) din Directiva 2004/38] al unui cetățean al Uniunii care desfășoară o activitate salariată în statul membru gazdă (lucrătoare migrantă) [articolul 7 alineatul (1) litera (d) din Directiva 2004/38], însă fără a dispune el însuși de un drept de ședere originar în conformitate cu articolul 7 alineatul (1) literele (a), (b) sau (c) din Directiva 2004/38?

[omissis] [Aspecte procedurale]

Motivare:

I. Obiectul procedurii și situația de fapt:

- 1 Domnul DS este resortisant român. El este căsătorit cu o resortisantă română și are un copil minor. Domnul DS a venit împreună cu soția sa în vara anului 2017 în Austria, unde locuiește permanent din 8 august 2017. Domnul DS afirmă că s-a mutat în Austria din cauza problemelor de sănătate, pentru a beneficia aici de îngrijiri medicale mai bune. El beneficiază în România, de peste zece ani, de o pensie în cuantum convertit de aproximativ 50 de euro lunar. Ultima dată, DS căuta de lucru. El obține în Austria un venit minim garantat în funcție de necesități.
- 2 În perioada 3 iulie 2017-2 aprilie 2020, soția sa a desfășurat în Austria o activitate salariată și a obținut un venit net cuprins între 1 200 și 1 500 de euro. Apoi, a fost în șomaj până la 13 iulie 2020 (nu a primit ajutor de șomaj), a lucrat din nou în perioada 17 iulie 2020-1 octombrie 2020 ca agent de întreținere cu sarcini de curățenie, obținând o remunerație similară, iar în perioada cuprinsă între 13 noiembrie 2020 și 20 decembrie 2020 a beneficiat de prestații de șomaj. În perioada 17 decembrie 2020-1 aprilie 2021 a desfășurat o activitate neglijabilă. Din 1 iulie 2021 lucrează din nou la primul său angajator.
- 3 Inițial, domnul DS a locuit cu soția și fiul său într-o locuință închiriată, soția plătiind chiria de aproximativ 420 de euro lunar. Din toamna anului 2020, soții trăiesc separat; este pendinte o procedură de divorț, nefinalizată încă. Din 25 octombrie 2021, domnul DS locuiește în altă locuință închiriată, iar din luna

decembrie 2021 nu mai poate plăti chiria lunară de 380 de euro. Domnul DS plătește o întreținere ne semnificativă pentru copil. Soția nu îi dă bani din veniturile sale.

II. Temeiurile de drept al Uniunii:

4 1) Directiva 2004/38:

„Articolul 7 Dreptul de ședere pentru o perioadă mai mare de trei luni

(1) Toți cetățenii Uniunii au dreptul de ședere pe teritoriul altui stat membru pentru o perioadă mai mare de trei luni în cazurile în care:

(a) sunt lucrători care desfășoară activități salariate sau activități independente în statul membru gazdă sau

(b) dispun de suficiente resurse pentru ei și pentru membrii familiilor lor, astfel încât să nu devină o sarcină pentru sistemul de asistență socială al statului membru gazdă în cursul șederii și dețin asigurări medicale complete în statul membru gazdă sau

(c) [...] sau

(d) sunt membri de familie care însoțesc ori se alătură unui cetățean al Uniunii care îndeplinește el însuși condițiile menționate la literele (a), (b) sau (c).

(2) [...]

Articolul 24 Egalitatea de tratament

(1) Sub rezerva dispozițiilor speciale prevăzute expres de tratat și de dreptul derivat, orice cetățean al Uniunii care, în temeiul prezentei directive, își are reședința pe teritoriul statului membru gazdă se bucură de egalitate de tratament în raport cu resortisanții statului membru respectiv în domeniul de aplicare al tratatului. Beneficiul acestui drept se extinde asupra membrilor de familie care nu au cetățenia unui stat membru și care au dreptul de ședere sau dreptul de ședere permanentă. [...]

III. Dreptul național

5 1) Allgemeines Sozialversicherungsgesetz (Legea privind asigurarea socială generală, denumită în continuare „ASVG”, BGBl 1955/189):

„Condițiile pentru acordarea suplimentului compensatoriu

Articolul 292 (1) În cazul în care pensia, cumulată cu venitul net rezultat din celelalte venituri ale pensionarului și cu sumele care se iau în considerare în conformitate cu articolul 294, nu atinge cuantumul valorii de referință aplicabile în cazul acestuia (articolul 293), pensionarul are dreptul, atât timp cât are

reședința legală obișnuită în Austria, la o alocație compensatorie pe lângă pensie, în conformitate cu dispozițiile din prezenta secțiune.

(2) Pentru a determina dacă există dreptul prevăzut la alineatul (1), se are în vedere de asemenea venitul net al soțului sau partenerului civil care locuiește în aceeași gospodărie, ținând seama de articolul 294 alineatul (4). [...]”

IV. Argumentele și concluziile părților:

- 6 La 6 decembrie 2017, domnul DS a solicitat pârâtului, Pensionsversicherungsanstalt (Oficiul de Pensii, denumit în continuare „PVA”), un supliment compensatoriu la pensia sa. PVA a respins această cerere prin decizia din 28 aprilie 2020 cu motivarea că domnul DS nu dispune de suficiente resurse pentru durata șederii sale preconizate în Austria fără să trebuiască să beneficieze de prestații sociale sau de un supliment compensatoriu. Prin urmare, acesta nu se află în situație de ședere legală în Austria.
- 7 Prin intermediul acțiunii introduse împotriva acestei decizii, domnul DS solicită acordarea unui supliment compensatoriu în cuantumul prevăzut de lege. Legalitatea șederii sale rezidă în faptul menținerii căsătoriei sale și al desfășurării unei activități salariate de către soția sa. Împotriva acestui argument, PVA a susținut că reclamantul care nu este activ din punct de vedere economic nu traversează în niciun caz niște simple dificultăți financiare și că fusese previzibil deja la momentul stabilirii reședinței în Austria că va trebui să beneficieze de prestații de asistență socială. Suplimentul compensatoriu solicitat ar depăși cu mai mult de trei ori pensia primită în România, fără ca el să fi contribuit vreodată la sistemul social austriac.

V. Procedura de până acum:

- 8 Prima instanță, Arbeits- und Sozialgericht Wien (Tribunalul pentru Litigii de Muncă și Securitate Socială din Viena), a respins cererea întrucât venitul total al familiei nu este suficient pentru asigurarea existenței, astfel încât reclamantul nu se află în situație de ședere legală în Austria. A doua instanță, Oberlandesgericht Wien (Tribunalul Regional Superior din Viena), a menținut această hotărâre. În drept, acesta a considerat că Directiva 2004/38 nu garantează în toate cazurile accesul nerestricționat al soțului unui lucrător migrant la prestațiile sociale din statul membru gazdă. Ținând seama de împrejurările speciale ale speței, este necesar să se rețină că reclamantul, în calitate de soț, nu are dreptul de ședere asociat cu dreptul la un supliment compensatoriu, întrucât aceasta ar însemna să beneficieze (ceea ce ar constitui un abuz de drept) în mod vădit nejustificat de prestațiile de asigurări sociale din Austria. Împotriva acestei hotărâri, domnul DS a introdus recurs la Oberster Gerichtshof (Curtea Supremă, Austria). El solicită admiterea acțiunii. PVA solicită respingerea recursului.

VI. Motivarea trimiterii preliminare:

- 9 1. Potrivit articolului 292 alineatul (1) din ASVG, beneficiarul pensiei are drept la suplimentul compensatoriu dacă „are reședința legală obișnuită în Austria”. În

hotărârea Skalka din cauza C-160/02 [ECLI:EU:C:2004:269], Curtea de Justiție a Uniunii Europene (denumită în continuare „Curtea”) a calificat suplimentul compensatoriu din Austria ca fiind o „prestație specială de tip necontributiv” în înțelesul articolului 70 din Regulamentul (CE) 883/2004 (și nu drept prestație de asistență socială în sensul de „asistență socială sau medicală”). În conformitate cu articolul 70 alineatul (2) din Regulamentul (CE) 883/2004, suplimentul compensatoriu a fost introdus, la fel ca venitul minim de subzistență din Germania prevăzut de Sozialgesetzbuch Zweites Buch (Codul securității sociale, denumit în continuare „SGB II” („Hartz IV”), în lista din anexa X la acest regulament. Potrivit jurisprudenței Curții, calificarea unei prestații, precum suplimentul compensatoriu din Austria, drept „prestație specială de tip necontributiv”, în înțelesul articolului 70 din Regulamentul (CE) 883/2004, nu exclude posibilitatea ca această prestație să intre în același timp și sub incidența noțiunii de prestații sociale, astfel încât se aplică articolul 24 din aceasta (C-140/12, Brey [ECLI:EU:C:2013:565]; C-333/13, Dano [ECLI:EU:C:2014:2358]; C-67/14, Alimanovic [ECLI:EU:C:2015:597]; C-299/14, Garcia-Nieto și alții [ECLI:EU:C:2016:114]).

- 10 2. Potrivit unei jurisprudențe constante a Curții, statutul de cetățean al Uniunii este conceput a fi statutul fundamental al resortisanților statelor membre. Prin urmare, orice cetățean al Uniunii se poate prevala de interdicția de discriminare pe motiv de cetățenie sau naționalitate (articolul 18 TFUE), precizată la articolul 4 din Regulamentul nr. 883/2004 și la articolul 24 din Directiva 2004/38, în toate situațiile care se încadrează în domeniul de aplicare *ratione materiae* al dreptului Uniunii. Aceste situații cuprind printre altele exercitarea libertății de circulație și ședere pe teritoriul statelor membre, conferită de articolul 21 TFUE, sub rezerva limitărilor și condițiilor definite, printre altele, și în Directiva 2004/38. Această directivă a prevăzut un sistem gradual în ceea ce privește dreptul de ședere în statul membru gazdă, care conduce la dreptul de ședere permanentă (a se vedea Hotărârea Ziolkowski și Szeja, C-424/10, C-425/10 [ECLI:EU:C:2011:866], punctul 38; a se vedea, cel mai recent, Hotărârea Familienkasse Niedersachsen-Bremen, C-411/20 [ECLI:EU:C:2022:602], punctul 28 și urm.).
- 11 3. În primul rând, articolul 6 din Directiva 2004/38 restrânge, în privința șederilor pentru o perioadă de cel mult trei luni, condițiile sau formalitățile aplicabile dreptului de ședere la cerința de a deține o carte de identitate valabilă sau un pașaport valabil. Articolul 14 alineatul (1) din directiva menționată prevede menținerea acestui drept atât timp cât cetățeanul Uniunii și membrii familiei acestuia nu devin o sarcină excesivă pentru sistemul de asistență socială al statului membru gazdă (C-411/20, punctul 31). În al doilea rând, în ceea ce privește o durată a șederii mai mare de trei luni, beneficiul dreptului de ședere este subordonat condițiilor prevăzute la articolul 7 alineatul (1) din Directiva 2004/38, iar potrivit articolului 14 alineatul (2) din această directivă, cetățenii Uniunii și membrii familiilor lor au acest drept atât timp cât îndeplinesc aceste condiții. Din considerentul (10) al Directivei 2004/28 în special, reiese că aceste condiții urmăresc printre altele să evite ca aceste persoane să devină o sarcină excesivă pentru sistemul de asistență socială al statului membru gazdă (C-424/10, C-425/10, punctul 39; C-181/19, Jobcenter Krefeld [ECLI:EU:C:2020:794], punctul

66; C-709/20, The Department for Communities in Northern Ireland [ECLI:EU:C:2021:602], punctul 76; pentru nuanțări, a se vedea Concluziile avocatei generale Capeta prezentate în cauza Chief Appeals Officer și alții, C-488/21, [ECLI:EU:C:2023:115] punctul 118 și urm.). În al treilea rând, cetățenii Uniunii care au avut reședința legală (Curtea C-147/11, C-148/11, Czop și Punakova [ECLI:EU:C:2012:538]) pe teritoriul statului membru gazdă în cursul unei perioade neîntrerupte de cinci ani dobândesc dreptul de ședere permanentă pe teritoriul acestuia; acest drept nu mai este supus niciunei condiții [a se vedea considerentul (18) al Directivei 2004/38].

- 12 4.1 Având în vedere această jurisprudență, referitoare, din câte se poate constata, la cazurile prevăzute la articolul 7 alineatul (1) litera (b) coroborat cu articolul 2 punctul 2 literele (c) și (d) din Directiva 2004/38, Oberster Gerichtshof adresează Curții o cerere preliminară privind interpretarea articolului 7 alineatul (1) coroborat cu articolul 2 punctul 2 litera (a) din Directiva 2004/38. În cauza pendinte C-488/21, Chief Appeals Officer și alții, este de asemenea vorba despre un drept de ședere derivat din cel al unei lucrătoare [articolul 7 alineatul (1) litera (a) din Directiva 2004/38], care este însă un ascendent în linie directă [articolul 2 punctul 2 litera (d) din Directiva 2004/38]. În acest caz, calitatea de „membru de familie” depinde – și potrivit textului articolului 2 punctul 2 litera (d) din Directiva 2004/38 – de faptul că ruda beneficiază de întreținere (sau că aceasta este „dependentă” de lucrătorea migrantă, a se vedea în acest sens Concluziile avocatei generale Capeta, care face trimitere la diferitele versiuni lingvistice ale acestei dispoziții, C-488/21, punctul 53).
- 13 4.2 Reclamantul subliniază în mod întemeiat că, potrivit textului articolului 2 punctul 2 litera (a) și al articolului 7 alineatul (1) litera (a) din Directiva 2004/38, în calitate de soț, el trebuie considerat necondiționat – în special, fără a fi necesar să existe „dependența” în sensul acordării efective a întreținerii – membru de familie al soției sale, care lucrează în Austria ca lucrătoare migrantă (Concluziile avocatului general Mazák, C-310/08, Ibrahim und Secretary of State for the Home Department [ECLI:EU:C:2009:641] punctul 41). În plus, dacă reclamantului nu i se acordă suplimentul compensatoriu, soția sa este, în calitate de lucrătoare migrantă, pusă într-o situație mai puțin avantajoasă decât cea a lucrătoarelor austriece, ai căror soți pot beneficia de un supliment compensatoriu, ceea ce ar putea însemna o încălcare a articolului 7 din Regulamentul (UE) nr 492/2011 al Parlamentului European și al Consiliului din 5 aprilie 2011 privind libera circulație a lucrătorilor în cadrul Uniunii (a se vedea Concluziile avocatei generale Capeta, C-488/21, punctul 92).
- 14 4.3 Pe de altă parte, se poate argumenta că în jurisprudența citată, Curtea, întemeindu-se pe considerentul (10) al Directivei 2004/38, a aplicat criteriul potrivit căruia persoanele nu ar trebui să devină o sarcină excesivă pentru sistemul de asistență socială al statului membru gazdă chiar și în cazul unei șederi care depășește trei luni, context în care s-a referit numai la modul general la condițiile prevăzute la „articolul 7 alineatul (1) din Directiva 2004/38” (C-333/13, Dano, punctul 71). Obiectivul principal al protecției urmărite prin Directiva 2004/38 este de a favoriza libera circulație a cetățenilor Uniunii; obiectivele sale de protecție a

vieții de familie și de integrare a familiei [lucrătorului] în statul membru gazdă sunt însă (doar) secundare (C-930/19, Belgischer Staat [ECLI:EU:C:2021:657] punctul 82). În considerarea obiectivului primar al Directivei 2004/38, reclamantul, cetățean al Uniunii care nu desfășoară o activitate remunerată, ar trebui să beneficieze de asemenea de un drept de ședere originar în accepțiunea articolului 7 alineatul (1) litera (b) din Directiva 2004/38. Un asemenea drept de ședere ce decurge din dreptul Uniunii nu ar putea fi însă recunoscut în speță din cauza insuficienței resurselor reclamantului. În aceste condiții, se ridică întrebarea dacă, într-o astfel de situație, reclamantul se poate întemeia, în calitate de membru de familie, pe un drept de ședere derivat din cel al soției sale, cu toate că, potrivit constatărilor, acesta nu dispune, chiar și raportat la veniturile totale ale familiei, de resurse suficiente. Dacă se răspunde afirmativ la această întrebare, critica pârâtului ar fi întemeiată, respectiv că un cetățean al Uniunii aflat în situația reclamantului s-ar afla în timpul șederii sale pe o perioadă care depășește trei [luni], fără a depăși cinci ani, în situația în care s-ar fi aflat dacă ar fi dobândit deja dreptul de ședere permanentă. În opinia Oberster Gerichtshof, acest lucru ar fi însă în contradicție cu jurisprudența citată a Curții, potrivit căreia cetățenii migranți nu trebuie să devină o povară pentru sistemul de asistență socială al statului membru gazdă [a se vedea considerentele (10) și (16) ale Directivei 2004/38].

VII. Suspendarea procedurii.

15 [omissis]

Oberster Gerichtshof (Curtea Supremă, Austria)
Viena, 16 mai 2023
[omissis]